N. A.

Anekartha manjari
अनेकार्थ मंजरी
Sanskrit
Paper – Handwritten
N.A. (very old) bad condition
17 Folio
10"x 3.3"
Complete

श्रीराजीवाक्षवक्षस्थलनिलयरमाहस्तवास्तव्यलीलाजालिः

नापु

॥ अनेकार्थमंजरी पुस्तकमिदं ॥

नाहु

सरीसाभिपभेमुरारेः अस्तोकं लोकमात्राद्धिसुगमुरवमु शोरान

१

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीकाशीविश्वेश्वराय नमः ॥ श्रीमद्दत्तात्रेयाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ गुरुवर्णप्र
नेकार्थं राद्धमौक्तिकमुत्तमं ॥ कोऽकुर्वन्ति विद्वांसः श्रद्धानादि वाक्षि यं ॥ राद्धां मो वृपतो नंतं कृतोपगमद
ना व्ययात् ॥ स्वान्तवो वैकर्माय तस्मै चागमनेनमः ॥ सरस्वत्याः प्रसादेन करिष्ये ग्रालियं पदं ॥ प्रसिद्धमप्रसिद्धं
चात्प्रपाणं च साधु च ॥ २ ॥ शिवं भद्रं शिवः शंभुः शिवा गौरी शिवा भया ॥ शिवः कालः शिवा क्रोष्ट्री भवे
द्दामलकी शिवा ॥ ३ ॥ गौरी शिवप्रिया प्रोक्ता गौरी गोरोचनाप्रस्ता ॥ गौरी स्याद्प्रसूता स्त्री गौरी रुद्रो
भपान्यया ॥ ४ ॥ हरिरिंद्रो हरिर्भद्रो हरिर्वैकुंठ हरिर्मरुत ॥ हरिः सिंहो हरिर्भेको हरिर्वाजी हरिः कपिः
हरिश्चंद्रो हरिर्भानु हरिः सोमो हरिर्यमः ॥ हरिः शक्रो हरिः सर्पः स्वर्णवर्णो हरिः स्मृतः ॥ ५ ॥ मधु मद्यं
मधु क्षौद्रं मधुपुष्परसं विदुः ॥ मधुर्दैत्यो मधुश्चैत्रो मधुकोऽपि मधुः स्मृतः ॥ ६ ॥ कर्पूरं स्याल्लते रा

२

...सुरा सुद्धे ॥ मधु मक्षिका ॥ असहिष्णुर्नरः क्षुद्रः क्षुद्रा स्यात्कंटकारिका ॥९॥ वाहो योः पवनो
वाहः प्रवाहो वाहुश्च स्यापि ॥ वाहो मान विशेषश्च वाहो वाहुरिति स्मृतः ॥१०॥ इष्टकादिच योहारो हारो
मुक्ता गुणस्मृतः ॥ हारो मानविशेषस्याहारश्च शेव मुच्यते ॥११॥ आभा भावो मनो भावो भा
वसत्ता भवोपि च ॥ भावः पूज्यतमो लोके पदार्थोभाव उच्यते ॥१२॥ कुथा कंथा समाख्याता
कुथः स्यात्कारिकंबलः ॥ कुथः कुशः कुथः कीटः प्रातस्नायी द्विजः कुथः ॥१३॥ कुशो फले तिलेगागो
बंधने सलिले वरे ॥ होहत्रे खड्गपात्रे ग्नो कुतपास्थाप्रकीर्तिता ॥१४॥ वाजवाच्च पत्रो मे मौहिकि
रश्मौ जले क्षितौ ॥ स्वर्गे मातरि वज्रे ग्नो मुखे स्वर्गे च गोध्वनि ॥१५॥ स्वर्गे कंठे च वज्रे च

२

बलिवर्दे च गौः पुमान् ॥ स्त्रियां नयने दिग्भाशो गोर्भूमिष्वब्दलिस्थपि ॥१६॥ स्त्रियां पयसि सोमाग्रो
योनौ कान्तौ महिम्नि च ॥ सूर्यसंज्ञा विशेषे पि भगं केपि भगः स्मृतः ॥१७॥ पर्णे प्रे राशि गीर्वाणे प्रव
र्तरि भर्तरि ॥ मूर्खे बालिशि गोपो च दैबालि नरि तक्षरि ॥१८॥ तूर्याङ्गी रसे फलेपमेकुं
गरा गनकरे रवि ॥ दीपे लीर्थे निमित्ते च यन्त्रिष्ठे पुष्कर ध्वनिः ॥१९॥ मूर्ध्नि चित्ते जले काये
चक २ सुखे ब्रह्मणि मारुते ॥ कामे बले स्वर्वर्णे शब्दे द्रविणे ध्वनिः ॥२०॥ जीवे रात्रि बोध प्रैलव पचि
तिलुरंगमे ॥ सितपक्षि विशेषे च हंस राड्डो हराव पि ॥२१॥ हसो गलंर सोहर्षो रस श्रृंगा
रपूर्वकः ॥२२॥ सः सर्पारि निर्यासः पारदो पि रसो विषं ॥२३॥ शीरे पुष्परसे तोये मंडे मध्ये

घृतं स्तृति ॥ ससस्वर्येषु कीलालं प्रवदंति मनीषिणः ॥२३॥ तिलकस्तिलके प्रलेमासे केवले लो
मकेश्चिनि ॥ रावशीर्षे बलेपाटः पललं परिपत्थ ह्यते ॥२४॥ हयपुच्छे ध्वजे पुंड्रे रोले पुंसि गु
णाधिके ॥ देवे धामनि भूषायां ललामो पुत्तमर्तेतः ॥२५॥ वत्सः स्यादौ वत्सर्वक्षोर्ध्वसः श्रीवत्स मे
वो वत्सः ॥ वत्सरत्नं वत्सह्यं वत्सवोष्टो धरादयः ॥२६॥ असुराजिरस्मृता वर्णा वर्णाध्वे दयो गुणाः ॥ । ४
१ यः वर्णनाथमुरो हृत्ना वर्णसिंधौ द्विजातयः ॥२७॥ शुक्रवर्णो [illegible] र्जुनो नाम पांडवो प्यर्जुनस्मृतः ॥
अर्जुनस्तृणजातिः स्यादर्जुनः ककुभद्रुमः ॥२८॥ व्रणस्यावरणं पट्टः पट्टः स्याद्राट्यवासवं ॥
वीरक्षीरापरः पट्टः पट्टो भूर्यान्हिताक्षरः ॥२९॥ वल्लिः पूर्णोपहारः स्यात्कुल्लि दर्शन च पुंगवः ॥

२

बलिसीमध्यभागस्था दूलिश्चर्मप्रसेरा मुक्तं ॥३०॥ रेष्ट्रेवस्रेविणा मध्ये लव धानं तरत्मानि ॥ बर्हि
पोतेनका श्चचवि रोषध्यनें तरे ॥३१॥ अरित्रं गृध्रियुक्तमरित्रं नव मास्तुरः ॥ कर्णिबा
वरित्रेतो धारित्रं से मगीरितं ॥३२॥ इंद्रियं कं वत्संक्षेपं कं चलं रोमतः परः ॥ कंबलश्च
गवां सास्ता कंबलं कश्मलस्तं ॥३३॥ मंडलं वर्तुलं प्रोक्तं संपाशिमंडलः स्थलः ॥ मंडलो ...
भास्वमंडलं वरमालुलः ॥३४॥ कुलालः कुंभकारः पर्यायः कुलालो देवनायकः ॥ कुल
स्त्रधारश्च कुलहस्तश्च कुलालः ॥३५॥ मणिलिंगात्मा भागोमतिः प्रोक्तोमगाध्यतः
मणिः कूपमुखासेधः पदात गाद्विकामतिः ॥३६॥ तत्र शाखं कुलंतत्र लंगसिद्धौ पधंस्थलं ॥
गंधं रूत्वं बलं तेजो तेजनसाधनं ॥ नेत्र वृक्षिवि शेषश्च नेत्रं च रुद्राहृतं ॥३७॥ पद्विवर्तं गु

वातादिसहस्तिधीर्लर्धातुः शैलेन्द्रुवंःस्थलः ॥ क्रिपामावस्थलोधातुर्धातुर्देहस्तादिकः ॥३९
रुधाप्रसादभागस्यात्स्वधाविधुत्स्वधास्मृतं ॥ स्वधैकभोजनं शेषं स्वधाधात्रीस्वधास्मृतिः ॥४०
कांडेवा [illegible] णस्त्वला कांडः कांडः स्वंघातं इत्युक्तो ॥ कांडः कालोयलं कांडं कांडः सूत्रलरोगपि ॥४१
वेलाकालस्वविरोधस्याद्वेला सिंधुजलोहृतिः ॥ वेलायां कांगुलिच्छेदो वेलाद्रोण्युत्तरोऽमनि ॥४२
उत्सवे चाप्यको श्वयमुहूर्ते निपमेतथा ॥ क्षणशब्दोप्यवस्थायां समयेपि लिगधते ॥४३ भ्रू
णो भीरुर्द्विजो भ्रूणो भ्रूणो विकल्प इष्यते ॥ भ्रूणो स्त्रः स्त्रीगर्भे भ्रूणो गर्भे तु पाश्रयः ॥४४
श्रेष्ठं इन्द्रियत्वा तो दैवराजं दृढ्यते ॥ शब्दादिविषयाः पंचत्रिंशिख्या इन्द्रसंज्ञकाः ॥४५

अर्हे हैयं सैंधवे राष्ट्रस्यात्स्त्री हिरण्हिरण्यगः॥ भुजंगो हि समाख्यातः स्त्रिहिका स्त्रनुरपहिः॥४६
या लोके स्थापदे प्याल्लोप्यालः स्यात्स्याकुलः कुलिः॥ प्रमदा चान्तरे चोलो ध्यालो बालकदा हृतः॥४७
पयस्विनी धेनुधेनुः कुंभरत्रा प्रिनी॥ स्मृता सिपुत्रिका धेनुधेनु स्त्रिनागः करी॥४८॥ धर्मो व
षे वृषः श्रेष्ठे वृषो गोमूर्ध्वके वृष॥ वृषो वत्से वृषकामे वृषको वृषडस्थले॥४९॥ शालिर्मतः
शालिभंगः शालिकीलः शालिर्गंगे॥ शालिः सर्पविशेषश्च शालिः कलिसदा हृतः॥५०॥ सीरभूमी
उमा सीता सीता स्यादधिदेवता॥ सीता सीरध्वजापत्यं सीता मंदाकिनी मता॥५१॥ अद्रिजः क्षोणी
नाभिर्नाभिनी ख्यातो देशोरमा॥ कुटुंबः स्यात्मणी नाभिनाभिश्चक्रस्य पिंडिका॥५३॥ गोत्रं ना
माभावंशो गोत्रं गोत्रश्च धरणीधरणीधरः॥ गोत्रा वसुंधरा ज्ञेया गोत्रं स्यात्वंशसंततं॥५४

पनौ मेघघनस्वाईकं शाला।स्माध्वनि घंनं।।घनौ मेघा घनामुक्ता घन स्वाङ्क्षो हमदूरः।।५५।।रामा
स्त्रीजारस्यथ रामारामोसितासितौ।।रामः बभुवि शेषभ्यरामोद्र शौरैसलः।।५६।।भुजं देहवतोबी
गं भुजंकमस्त्री हृतं बिदुः।।स्येष्ठुमासः स्थूलः भुजः भुजङ्गो हैस्यपुरोहितः।।५७।।वीणादंड प्रवालः
स्यात्सवालः प्रशङ्खजोनवः।।प्रवालोविद्रुमस्त्रीत्वोप्रवालः प्रबालोणोमलः।।५८।।काणासीमहिषः को ष्ठः
कौणः कोटिरिति स्मृतः।।कोणो गृहैकदेशास्याकोणोवीणादिवादिनं।।५९।।लालः कालक्रिया
मानं लालसैकाल्पमिष्यते।।वृक्षभेदस्तुलस्तालस्तालः करतलध्वनिः।।६०।।काष्ठा दिशाकंञ्ज
काष्ठाकाष्ठासौलात्वसंधरा।।काष्ठा कालविशेषस्यात्काष्ठ दारुनिगद्यते।।६१।।

पाल्लरोराक्षसप्रोक्तः पलाशश्चंद्रनंस्मृतं ॥ पाल्लाशो हरितो वर्णः पलाश पाश उच्यते ॥८२
सर्वं धनं गृहं सर्वं सर्वं दानमिहरितं ॥ सर्वं रामबलं सर्वः सर्वं सर्वप्रहितं मतं ॥८३॥ कल्माषकु
शालः कल्प कल्पो शेयोभिरामयः ॥ कल्पं कल्पमिति प्रोक्तं कल्पं मथंभि रोबलः ॥८४॥ बिंदु
रो वह्निबो मुष्टिर्बिंदुरो ज्ञेयमास्वनं ॥ बिंदुरो दुमरस्तु कोबिंदुरः कन्दुरे वच ॥८५॥ सप्तिलिः
संपर्ये स्यात्तन्माधां तमिति स्मृताः ॥ सप्तिलिः समयो ज्ञेयो सप्तिलिः संगतिस्मृता ॥८६॥
सितो बहुसितो भुक्तः सितं रजतमुच्यते ॥ साधको पि सितो ज्ञेयो सितो दैस्तु रोहितः ॥८७
चित्रकं तिलकं प्रोक्तं चित्रकः श्वापदो मतः ॥ चित्रकोम[illegible] ॥ ओषधि चित्रकोप्यंत कृ

५
सा. टी.
प

औ

श्री धात्री च धात्रीफलका धात्री चामलकी तथा ॥ धात्री वयस्था धात्री स्यात् धात्री स्यात् ह्लपा धी नी ॥६९
द्रोणस्या कौ रवा वा पी द्रोणः का कोद लीह् तः ॥ द्रोणो ज्रादि विशेष स्याद्रोणस्या ञ्जलस्या
द्र कः ॥७०॥ शुक्रा हारग्रहः प्रोक्तः शुक्रो मासकृता राजो ॥ शुक्र लौ चिरौ स्याच्छुक्रस्ता रइली
रितः ॥७१॥ रोहितो शुक्ल कारडो रोहितो मत्स्यपुंग वः ॥ रोहिता लोहिताच र्णो मद गजाति
रोहितः ॥७२॥ बलो हली बलं सैन्यं बलं स्थूलं बलं बली ॥ रसं पोलिर्थ स्रो दे दोवलाल क्ष्मी बला
मही ॥७३॥ प्लीहा हा विज्ञा प्रायः सैन्य व क्षु प्लीहा ॥ प्लीहा ह्यनुबंधश्च प्लीहा हः प्ल
ह्लीह ॥७४॥ कुष्माण्डकः कुबंध स्यात्कबंधो विशिरः स्मृतः ॥ कंदं बोधस्त भेद स्यात्कंदं बो

वै॰ नि॰ ८

ष॰

प्रियकेऽसनास्यात्प्रियकः क्षितिनिर्जरः ॥ प्रियकोस्मिपृतीयस्याप्रियकोमृगरूप-
वीत् ॥७६॥ अक्षोविभीतकतरूः पाशकेक्षीक्षमिंद्रियं ॥ अक्षोरावणिरसुतः तूलप्रसू
श्चनिम्नगं ॥७७॥ पंकः पश्चोअशेषस्या दृधं गेपंकमापृथ्वी ॥ पंकेपंकेचेतपश्चपंके
चावर्लर्कमतं ॥७८॥ षड्जसंवरवरोशेषः स्वापिपुरुषोत्तमः ॥ सिद्धोत्तमहरसुतोमयूर
ः स्वरः षड्जः ॥७९॥ जातिस्त्रीसहजारंभोलंमालतीजातिरुच्यते ॥ गोत्रादिजन्मनीजातिश्च
जातिवल्लीच कंपले ॥८०॥ फणिवाणः फणोस्त्रेयाभुजंगस्यफणाः फणाः ॥ फणाज
टाफणातृक्षाफणामेधानकुंडली ॥८१॥ तिलकोवृक्षभेदस्यात्तिलकं बिंदुचित्रकं ॥

तिलकं क्लोमसंज्ञं स्यात्प्रधानं तिलकं मतं॥८२॥ गंधर्वो देवगानि स्याद्गंधर्वोपि तुरंगमः॥
गंधर्वाश्च मृगा गाथा गंधर्वो हि गपुंगवः॥८३॥ शृंगं प्रधाने चिह्ने च शृंगं चापि शिखरं विदुः॥
शृंगं विषाणमित्याहुः शृंगं केशे विचक्षणाः॥८४॥ सारंगः कुंजरः प्रोक्तः सारंगश्चातको
मतः॥ सारंगं पर्वतो ज्ञेयः सारंगो हरिणो मतः॥८५॥ करणं कारणं विद्यात् ज्ञेयं करणमि
त्यसे॥ करणं शास्त्रमेव स्यात् करणानींद्रियाण्यपि॥८६॥ पुंडरीकः स्मृतो व्याघ्रः पुंडरीकः क
मंडलुः॥ पुंडरीकश्च दिग्नागः पुंडरीकं सरोरुहः॥८७॥ स्मृतमेव पृथिव्यादौ कालेनैलीलेच
त्कृनसे॥ प्रेते प्रेसे प्राणिनिकी तांसे स्मृतं शंकुप्रचक्षते॥८८॥ कीलको छापदं चक्रांकि

शरमेव पठेद्देव त्वर्णमक्षरपदं प्रलं ॥ ९ ॥ धारणः केशा बलि आनं धा केन शं चर्ण मलं ॥ आ
लः सर्वसिमुखी लेख्यालो येगाडु दाहलः ॥ १० ॥ बालकः स्वचरेला प्रो बाल कः पृथुकः स्मृतः ॥
बालके गं धनदू थ्यं मटाओ लंच बालके कं ॥ ११ ॥ रामाराबिशिवृ रामाः प्रमा शामद्री मुखयोध
नागरमा माप्रियं गुरा स्याला बामा स्याहू हृदर्कि का ॥ १२ ॥ शुभा शुभा शुभा भा धावीरव राक्षी चशु
भामता ॥ शुभं शयः शुभा रेशा भा शुभा प्रोक्ता हरिलकी ॥ १३ ॥ गुरुः पिता गुरुर्मातेषु गुरुः स्वसुरो
हितः ॥ दुर्लभा हि गुरुः प्रोक्तो गुरुः शिष्यमिवे कदः ॥ १४ ॥ कालांश्रं कानने प्रोक्ते कंलारुणा,
वकशाससः ॥ दृष्टे दस्तु कौतारः कौ लारोदु मरोदरः ॥ १५ ॥ दजश्मे दस्याः स्वर्गे ॥

ला ऽहूं दस्हू लातिश्च रवं ऽहूं रं विश्व गाथिका॥ ११॥ वा ह्रीं कं हूं गुरा ल्पोलं वा ह्रीं कं कुत्र म
मं॥ वा ह्रीं कस्या हा वहूश्च वा ह्रीं क अश्व आलय॥ १७॥ इति अनेकार्थ मं॥ पौ ह्रीं कारिका
र प्रथमः॥ [illegible]
नहींश्च प्रविलाव ह्री न मूकदर १० मच॥ सर्वो ला र स्वा के आन्मो ह्लैपश्च लु वदः॥ ॥ अर्द रा हु
रा या या लम्बु स हू न्निधी पले॥ रा क्ष ग्रो गृह स्थाने ध्रि थपपा हु मनीषिणः॥ १॥ ३ अ[illegible] विसि
मा रखाला की लौं वां लो पना क्र च॥ रंभा हूं वां अणा प्रो का रं भा ल्पाल्पा दृष्टी मता॥ ३॥ प्रा पास्व
नालि विरी पा म्रो भापि कदन्मी लिच॥ कस्मे लिभु वना लर्भ मरान्मा गलर (श्रु षु॥ ४॥

मालापाठविश्रुधप्रग्रै भक्तेनुपहेतेषु स्थेः॥ शत्रूपिनार्थिकेमेवप्रसनगोरुपमावतं॥
संक्षिसेभक्तानिसेचपत्नेःस्पधात्रीपुत्राकवाक्ता॥ बैलेषुमलिमासेषुपक्षोभिमवपर्वे योः६
पक्षमेदः फतीरस्तादूरे वंशो कुरेपिचा॥ देहे दारेषु केदार क्षेत्रे दृष्टौ च कीर्तितेः॥ ७॥
शोषकवलमभल्पेचपथि धादेवा त्यागापाबुधः॥ निर्पूर्हानिर्गलापीता निर्पासदूर भक्षि
षु॥८॥ अविः शत्रौ रवौ मेषे पर्वते चपिनिष्पतेः॥ मृगपर्वतेलमं चैषुमिलस्त्रिषु पिंयसेवनः॥९॥ धु
नीथवेचरंभेचगाहरेगाहनेपिचा॥ प्रायेतुन्येष्वयोकालेदृश्चितेचकल्पवाक्के॥१०॥
अस्माप भ्रमवाह्वेहे मनोयसंधृति ब्रुपि॥ पर्णाशोरोपिलेपुण्येस्ये मेषकुशास्ते ध्वनि॥११॥

प्रस्रयः सपपि लिहूष्व अ साहि सहै भु॥ पहप भैं पार त्राणेकमेयस्तु प्रतिष्ठुयोः॥१२ श्री
रोषे तिक मणेदं ऽ ल्या रस्र परति भ्रुते॥ लभावसेज सीत्या नै धाम रा हूनि गयते॥१३
मे शाने पाममनि चामीये धँ स्या त्या प्रवर्तसे॥ कू यत्या मग्रये त्रा यो धनमा योत्कर भुच॥१४
परि छेदे प्रमाणेन्योमा त्रा त्या पार कीर्ति ता॥२ला राहुच्च पीनीये भ मो च त्वसने मत:॥१५
साधु सता प्र रा स्य तुष्टि ष्व सा द्दलिध्य मि:॥ प्राधान्ये राज लिंगे च कुंरा त्या प्रजानिते॥१६
रा तल्ले ये नि का न को हीना रसन्नयो:॥ विषिरस्कै नरे नीरे के व धा त्यो लेखिच॥१७
मे से र क्षे विशेषि रोषे च धनुः राहु स्तु कार्मुके॥ अक्षिल मात्रि ले वर्ष वर्ष मार्ग: प्रकी

वध्येदृढप्रमाणस्याद्वर्णदेहलघ्वर बाले॥१ यारोसहनः प्रोक्तोद्याद्स्तनपो मलः॥१८॥ति
गहोवैर्यविकं देविजह्नोवपुरुच्यते॥ कीर्तेःश्लोविरोचस्यालीरथमुकउच्यते॥१९॥
क्लीवश्चकातरः प्रोक्तः क्लीबः खंडः प्रकीर्तितः॥ प्रकोष्ठः कूर्परः स्यात्पः प्रकोष्ठाद्वारउच्यते॥२०॥
प्रोक्तंपितानमस्तैः पंपितानं म्रयमुच्यते॥ नलीदं श्रावणीदेधीं सयशरिश्चावलम्मतो॥२१॥
वध्नातिवध्नौ पविधुः पत्रवध्नरपि॥ १ क्षः कशिपुरिंदुलः प्रवाहः कशिपर्मतः
माडंवरोगजारावः पौलत्रावच्छमण्यते॥ कर्पर्दोहरजूटे पः कपर्दोवेलकनिनी॥२२
रुबरतनिर्विजाकोगौनिरसभ्र लव पुः पुमान्॥ पापीयरोनरो लास्यानरंसा

शारदस्तु शरत्कालः स्याद्वत्सरेऽपि शारदः ॥ उपचारस्तु स्यान्ने समीपे स्यादुपह्वरः ॥२८॥
प्रधे दोषि निदाघः स्यात्त्रिदशाघो ग्रीष्म उच्यते ॥ क्रमेलस्ताक्षिपासा च क्रमेलो मोहसेवचः ।
केतु ग्रहविशेषः स्यात् ध्वजः केतुरुदाहृतः ॥ अवलाकपयतीकारीका गलिरापि च्यते ॥२९
वर्धनं छेदनं प्राहुर्वर्धनं वृद्धिरुच्यते ॥ केसरं कमले केदे पृष्ठ स्यात्स्पृ केसरं ॥
निर्जीतमाने सैंधा स्याद्भिन्नः कबंधस्तथा ॥ कीनासश्च कंदर्पः स्यात्क्लीना सोमप कर्षके
नागो च भावि शेष स्यान्नागो वारणपन्नगौ ॥ कुलसेपः कुलं गोत्रं शरीरं कुलमुच्यते ।
पूगीपूगफलं सैंधं तथा पूगीकदंबकं ॥ हृष्याःस्तु मन सोद्देवाः कुलस्तु मानि च सज्जनः ॥

कुसुमं पुष्पमित्याहुः क्षीरात्र ख्यत हारयया ॥ धवः पति धवो मर्त्यो वृक्ष जातिर्धवो मतः ॥
धवः प्रति वधे वोच्ये वृषभ जातिर्धवो मतः ॥ ध्वंव फल्गु मृधालु च ध्वं बका ॥ धमहे धवः ॥
शिफा रो फलिकाशया शिफा शिखा शिफज रा ॥ पुण्यस्तु विहितं कर्म पुण्यं चारुपवि
त्रयोः ॥ खलो राशिः खलो नीचः खलु पिण्याकमिष्यते ॥ शाला आधारे शाला शाल
शालता शाखा च वेश्म च ॥ माल्यो माल्यं शिरो माल्यं माल्य माल्य मृदुहस्तं ॥ राशेरा
दिशो षस्यां हृ त्वा शोभा विधीयते ॥ पलं मांसं पलं मानं पलं मरू लः पलं तु स्मा ॥ आलिः सेतु
पति श्रेणि पंक्ति रालिः प्रकीर्तिता ॥ दलं मर्दे दलं पर्णे दलं हस्यादि साधनं ॥

शि भद्रस्या स म भ ग ध्य संग्रामो प्योरूपते ।। प्रलिशा स जा हो लो पः संग्रामो सं गते ल ल: ।। कृ
टू कः पुरुहूत स्यामुरुहूतः पुरंदरः ।। अंलकेल गरे कुं से मरुत्प्य म रणे पिच ।। शंपाविद्यु
पविरां पा रां पोरांत्व वनिमतः ।। पर्जन्य दिके दूष्ठे विदुरंमविपश्चितः ।। निर्बंसा
तथा बमैधे पे धौ धने प्रोक्तः प्राचो ने ।। कतो कौ र्यस्य मघु राधप्रपञ्चे ते ।। बहुला
दृलि का प्रो ला गा व ध्य बहुला म ला ।। प्रावृधनप्रिकं लि प्राजंप्रकं चस र पः ।। हरि
हरिणः पाडुरो वर्ण भ्रारं गाह हरिणः स्मृत ।। २४ ।। करटः का लतो ह्ले यो करटो शंभु
पते ।। कं करो दुस्त्व लोग द्व भ्रूः कं करो दुरमर्षणः ।। २५ ।। सोधाव ववधिशान ग०

लषारः लुद्गपापाणलु बासहिमरे गुत्त ॥४१॥ अमृतं वारि बिशमुंदे नभो धवलधाम तं ॥ कु

न्याभ्रूप्रिसमाख्याता कुन्याकुलेनांदबकं ॥४८॥ मणिः कालं ममलोहे टोमरणो कोमणि रे

मच ॥ विषं पानीयमिःपु लं विषे मंतकरीरसः ॥४९॥ नागम मन्नं गजो वाजो वाजं पीयूषं ब्रु

च्यते ॥ ब्रजो गोः छं ब्रजो ग्रामो गो ब्रजः संघो ब्रजः फणी ॥५०॥ वी पर्ण कं बलं वी पंडी पद्म

कुन्दंतं ॥ न भेत्र समयानाम कुंदसकलिका मथा ॥५१॥ हिन्निकः सूचं सेपोद्धि को

निकृपकंगं गकः ॥ विषोपेसापनं शाप्या शायापुलकसंचयः ॥५२॥ तरलं मांस

मारव्यातं तरसं बलमुच्यते ॥ वारुणी मदिरा से पावारुणी पश्चिमाच दिक् ॥५३॥

मंदुरा वाजिशाला स्या दाज्ञासो पि च मंदुरा ॥ स्र न लिक्षितो मंजीं स्रु नतः स्यद्भुचः ॥४३॥
कीकसो वानरो भिक्षु कीशं ते चास्थि कीकसं ॥ रोमंथ स्यात्पलायुः रोमंथ कटवर्तनं ॥४
हरिद्रा रजनी पीता हरिद्रा च निशावरी ॥ परिधः परिघा तस्या परीघो दंडयत्तो ॥५
करो हस्तः करो रश्मि करं कर्षक वेतनं ॥ दुंदुभि स्यात्तथा च दुंदुभिस्या तथानकः ॥५०
प्रोलं विपिन मुद्यानं मुद्यानं गगनं स्मृतं ॥ नंदनः स्वर्गमापु जीनं नंदनं स्वर्गकाननं ॥५
मानसं चित्तमित्युक्तं मानसं जेदशं सरः ॥ वर्धनी छेदनी ज्ञाया वर्धनी तृणकूर्चिका ॥
कुंकुमं रुधिरं ज्ञेयं रुधिरं क्षतजं स्मृतं ॥ धावनं शोधनं ज्ञेयं धावनं शीघ्रयायिकः ॥६०

स्वच्छन्दश्चोद्गमे भ्रान्तो स्यंदनो पड्यसे॥ तुराघणस्तुरंगोपि क्षिप्राहीनस्तुरायणः॥ ८१
पराघणारिपोस्थानं तस्वरश्चपरायणः॥ रूरिपूद्र कलेढ्वौ वंगाल्योकविप्रः स्तलोः॥ ८२
अराम्रूटरिखंजलिः कल्पपापिरिखंडिनः॥ शिरबूभातसनदहेषु पात्रराटूप्रकीर्तितः॥
पाद्याणदलपसे स्वबस्तु निपत्रणाकः॥ इबेसिपरिचारे विक्रियापाने चशोक
णीकः॥ ८४॥ हंसेगोगरुडश्चंद्रेढिमरामइलिध्वनिः॥ औवसौविचवैवर्तःकैवर्तः स
सलिलेच्चरः॥ ८५॥ सुकल्लं श्रीहयसस्यबिहेपंलस्यमिस्वनः॥ पिप्पलस्त्यालोध
स्थेवस्त्रकर्णयवस्तु॥ ८६॥ चंद्रमाश्चंदनोहिपश्चंदनं मलयोद्भवं॥ हषहरेण्यस

करवीरे ध्वमारस्यांद् गुष्ठकरजीकरः॥ कारिणवंधनं स्यानैवारि आरित्नतलं मतं॥
प्रचुरे भूरि विश्वं प्रभूरि कांचनमेवच॥ स्यादस्तु स्तूपकारस्योसम्हदोयः कुटुंबकः॥
रस्सनेकार्थं मे सर्वाम्भो कधिकारो धुनीघः॥ ॥राजा चंद्रोन्त्वोराजा पपक्षीरंज
गोम्रकं॥१॥ पिशाचमानुस्यदू मित्रं दरं क्षिद्रं दरं प्रयं॥ पीतद्रुसः स्याचरस्या णुहरेणा
गेच्युतेव्यजः॥२॥ गोविंदो हरि गोसंख्यो शिवसूजे वृषाकपी॥ रातिरो निधकः का
सध्या नदिप्रसिंह्यपो॥ संस्नः पुटिपोर्वचोर्धसलिलस्यानकपोः॥ जरित्सगुद्रपो
॥सिंधुः वात्म्प्राकास्वयोः॥ ज्ञातका पत्रयोः क्लेकपापवासनपोरघं॥४॥ विपासा

ौभयेस्त्व ध्याभुवनंलौ पत्नौ कथा:॥ मधाम्य मेध पौक स्वंबाड वौ वद्धिविप्र यो:॥५
निह्निं रोलेड़ पापिद्वै मं ग बाणोरिं कौ मुरलौ॥ मोघ:पृ गोपू वेगश्च व नं फान नमे
कुच॥६॥ रुका मू मिमला गो श्च संक्षां चेत श्च नामा चा॥ शे कोद्विरं गुमा नद्विभोमा
नुभौनुरं गुमान्॥७॥ भप कोदु अनोहै यो भप कः सरमाल्लु त:॥ ह्ल लो भारू द्द
युकः स्लुलः सारथि ह्ल प्यले ८॥ धूक्ष मालिग जो पी ड्रुप्र द्दते रा गमा र्गजो॥ रुकुरो
ह्वैप कर भो हाबो स्कं द नविभ्रयो॥९॥ बन स्पष्ट नर्मो दा बौ ऽन्नी मूलो मेघ पर्वतो॥
यक्षूबो स्लूद जापा लौ चिकुरौ करा पंचतो॥१०॥ अरि बुपिद्व को कलौ नचे

पुंगुपस्तार णो शा णो उयवर्ह ओ मवा सलि ॥११॥ ३ दा ना रयौ मरुहुच्छो भ्रमो धौवटम
नौ दै ॥ धौ दृ: था न्तू न ना धौ स्तू: न ग: रोके न गो दुम: ॥१॥ रूवि टैह ल: लट: कूर: सि
अ०१२ लिपथ्वी क्षि लिक्षपः ॥ ध्रे पे भ्रूव ह्न यो स्ह स्व भ्र मरूवि ह् अ म क्रि पा ॥१॥ के सा वहिर्ग
ल: कंठ: प्रहि: कूपडा हि सरु: ॥ वरै अनुकरे को रल: कलिकप्र कालयो: ॥१४॥ य
श रोक त्वर्ण यो च्छंद्द: कृषि: भूकरलोहपा: ॥ धर्हिं दंमो अलं वहिं: कोंगत्सहत्सम
वुप: ॥१॥ निभिसहृदयहेलुडि रोवआमहश्चा तो ॥ कारमीरअभूफौ कीरे धीरे
बंधनावि कमो ॥१६॥ कौशि को वास कोल्ल औ शाप कावरिशि मा गीगो ॥ धौलाच

लोमसो विद्या शिखिनो बर्हि पावको ॥७॥ पीते लाक्षिक पीमंसो रू बो अष्ठकुला

रानं ॥ डसो गमः करो कडो वसो लर्णक पुच को ॥८॥ कोलनालपयो धायादया

हि सानुकंपया ॥ कुमो वृक्ष पुरले षु धु बो निक्षिलानिश्च यो ॥९॥ संपाले पूर

णपूरः सरः सूर्पेन रेंद्र याः ॥ मकरः कोलोम कांत समरो पुहु संघयोः ॥१०

इयनेकार्थमंजर्यां पादाधिकारस्त्तीयः ॥

अकारो वासुदेवस्यादाकारस्तु पितामहः ॥ इकार उच्यते कामो लक्ष्मीरी

कार उच्यते ॥१॥ उकारः शंकरः प्रोक्तो ऊकार श्चापि रक्षणे ॥ ऋकारो देव

ऌकारो देवमातीनां मातरस्तु प्रकीर्तिता ॥ ॡकारस्मार्यतेसूर्ये र्जननी शब्दको
विदैः ॥ १३ ॥ एकारउच्यते विष्णुरैकारस्यान्महेश्वरः ॥ ओकारस्तु भवेद्ब्रह्मा औका
रोप्यनउच्यते ॥ १४ ॥ अस्यान्यपर्नवंश्चमः स्याच्चैव महेश्वरः ॥ [illegible] कः प्रजापतिर्
ग्लोकोवायुरिव राहितः ॥ १५ ॥ कः आत्मेति समाख्यातः कः प्रकाशउदाहृतः ॥
कंशिरोजलसमाख्यातं कंसुखं च प्रकीर्तितं ॥ १६ ॥ पृथ्वीयांकुसमाख्याता कःशा
ब्दकुत्सितेपिच ॥ खमिंद्रियं खमाकाशं खं च जीवि प्रसूरपत ॥ १७ ॥ गोगलेस्याः
समुद्दिष्ठः गंधर्वो गः प्रकीर्तिताः ॥ गांगीतं गंचगास्यात्सगो ख्यधेनुः सरस्वती ॥

घो घंटा च समाख्यातो घो घनश्च प्रकीर्तितः ॥ ङ-कारो भैरवः ख्यातो ङ-कारो विषयस्पृ
हा ॥ चं चंद्रमाः समाख्यातो भास्करश्च प्रकीर्तितः ॥ निर्मलं छं समाख्यातं तरं
गं छं प्रकीर्तितं ॥ छेदके [illegible] समाख्यातो विद्भिः शब्दकोविदैः ॥ जे गीते जः स
माख्यातो जने जः प्रकीर्तितः ॥ झेलाल्झः प्रकथितः सूरिभिः शब्दशासनैः
रञो सकारः कथितो ञ नेहे समुदाहृतः ॥ टकारो गोपकी प्रोक्तो टंकारो
ऽरध्वनौ ॥ टो रिश्यां च करं वेच टो ध्वनौ च प्रकीर्तितः ॥ ठो महेश्वरः स
माख्यातो ठश्च शून्यः प्रकीर्तितः ॥ वृहद्ध्वनौ च ठः प्रोक्तस्तथा चन्द्रस्य मण्डले ॥ १४

ङकारः संकरे चासेऽवारोऽथ निरूच्यते ॥ ठकारः कीर्तितो ठ का निर्गुणो निधनेपि
च ॥१५॥ णकारः कीर्तिते ज्ञाने निश्चये च प्रकीर्तितः ॥ तकारः कीर्तितश्चक्रे क्रो
डे पुच्छे च कीर्तितः ॥१६॥ शालो ठ ये थकारस्या थकारो भयरक्षणे ॥ दं कल
त्रं बुधौ प्रोक्तं छेदे दाने च दातरि ॥१७॥ बंधने सने धः स्याद्धि धातरि प्रलावपि
नकारस्यागते बंधौ स्तुतौ वृक्षे च कीर्तितः ॥१८॥ नेता रुश्च समास्यातरत्न
रणौ नौ प्रकीर्तितः ॥ पवने पः समाख्यातः पः स्यात्पाने च पातरि ॥१९॥ फं झंझावातु
फकारः स्यात्सू भाषणे प्रकीर्तितः ॥ फूत्कारे नि च फः प्रोक्तः स्वाफः परिभाषणे ॥२०

द का रान रूए प्रा कल श ब जुराहू लः॥ ब न रवर्दे च व प्रो जो ॥ ॥ जस मुद्रा हु लेः॥ २३॥ नंदी
नं नंदे धा प्रलो भवने भ प्रकीर्तितः॥ दीप्ति भाव स्व भू मि भा भ यं कथितं बुधैः॥ २४॥
मः शिवश्च रुद्र भावे धा मालती च प्रकीर्तितः॥ पराय कथिते प्राज्ञे पोवा पुरि ल रा
छ्लत॥ २५॥ पाने दात रि पस्पा गे कथि ल राहु वेदि भि॥ र च रा पा नि ले ब क्रो द
राहू च प्रकीर्तितः॥ २६॥ बंधने च शरीरे च भू प्रो स्या दु भ ऊ पि च॥ दीप्ति लि स्या
च्यु ले भू मि लो भ प्रे च प्रकीर्तितः॥ २७॥ सिंह राक्र रः श्रेष्ठः शु च सी त्रीनि॥ यसे म

शीशयनमिलिप्राहर्षे सायां स्न ।। धृति ।। प्रकारः कथितस्त्रे हृषीकेश्माश्रितिः ।
धृतेः ।।(७०) सः कैवेचारणेशसैलथा स्व क्लिनिकीर्तितः ।। ह्रः कोपेचा मेद्भ्य
तथा स्वं लिनिकीर्तितः ।।२५।। क्षः क्षेत्रे स्वसप्रोतो बुधैः सः राष्ट्र शासने ।।३०।।
श्रीशंगदर्षार्दवानल   इसने न्नार्थसंग्र एकाक्षर प्रकारः समाप्तः ।।१७ ०